

Zabudnuté encykliky – Gregor XVI. a jeho Mirari vos arbitramur

vdp. Radovan Rajčák

21. júla 2021 ✝ Cirkev

Náhrobok Gregora XVI.

zdroj: allfreephotos

Človeka neurčuje len to, že žije podľa istého mravného poriadku, ale, a to zásadne, z akého prameňa tento mravný poriadok vyviera. Nie je vôbec jedno, ktoré náboženstvo človek vyznáva. Pretože spásanosným môže byť jedine náboženstvo zjavené a to je náboženstvo katolícke. Ono obsahuje plnosť zjavenej pravdy.

Človeka zaväzuje povinnosť hľadať pravdu (okrem iných oblastí) najmä v oblasti náboženstva. Nie však hocikakú pravdu. Máme hľadať pravdu istú a najplnšiu – pretože sa nám Boh zjavil a odhalil svoje pravdy, človek má mravnú povinnosť hľadať plnosť pravdy. Poslaním Cirkvi je preto v prvom rade posväcovať a vychovávať ľudstvo. Nárokovať si túto plnosť pravdy, jedinečnosť spásy, ktorá je v Ježišovi Kristovi a jeho svätej katolíckej Cirkvi.

Indiferentizmus je popretím tejto pravdivosti a spasiteľnosti katolíckeho náboženstva. Cirkev vždy odmietala prijať zníženie zjaveného náboženstva na úroveň náboženstiev falošných, pretože v tom vnímala relativizáciu pravdy a pomýlenie ľudí. Liberálne politické systémy však priamo na indiferentizme stavajú, považujú ho za svoj základ, pretože náboženstvo vnímajú ako subjektívne prežívané, nakoľko na subjektivizme stavajú. „Z tohto (...) plynie ono **prevrátené a bludné učenie (...), že totiž každému sa má dovoliť a vydobyť sloboda svedomia.**“

Na prvý pohľad môže teória o slobode svedomia znieť pekne. No Gregor XVI. poukazuje na to, že ide o omyl. Pojem sloboda svedomia môže byť formulovaný pozitívne a negatívne. **Pozitívna podoba:** človek má slobodu k tomu, aby svojím rozumom poznal a posúdil, ktoré náboženstvo je pre neho správne a vyhovujúce. Má slobodu takto poznané náboženstvo verejne vyznávať, získavať preň druhých, či ho môže slobodne zmeniť. **Negatívna podoba:** nikto nesmie donútiť použitím akéhokoľvek nátlaku druhú osobu k vyznávaniu ktoréhokoľvek náboženstva, ktoré sa protiví jeho svedomiu. Toto sa vzťahuje tiež na vyznávanie náboženstva, konverziu či jeho zanechanie, ktoré nesmú prebiehať pod nijakým nátlakom.

V prvom zmysle sa formuje racionalizmus. Ide doslova o vieru v to, že ľudský rozum môže sám, bez pomoci Božieho zjavenia, posúdiť a vybrať správne a vyhovujúce náboženstvo a takto byť strojcom svojej spásy. Cirkev odmieta túto tézu preto, lebo sa prieči zjavenej náuke o prvotnom hriechu, ktorý spáchali prví ľudia: Adam a Eva. Jeho následkom je totiž porušenie vôle – jej naklonenie sa ku zlu a zatemnenie rozumu. Ten potrebuje svetlo Božej milosti, aby správne posúdil, čo je dobré a čo zlé vzhľadom na nadprirodzený cieľ. Bez tejto pomoci ľudský rozum tápe v temnote a napokon popiera existenciu nadprirodzenej Pravdy.

Gregor XVI. s procesiou Najsvätejšieho Tela

zdroj: wikimedia commons

Na druhej strane je tu omylom nesprávne pochopenie tohto, čo znamená, že človek je slobodný. Sloboda totiž nepredchádza ľudský rozum a vôľu. Je výsledkom ich spolupráce. Človek jednoducho spoznáva všetko okolo seba a na základe poznaného sa rozhoduje. Čím je poznanie dokonalejšie, tým má vôľa možnosť vyberať slobodnejšie. Pretože má však každý človek dedičný hriech (v prípade nepokrstenej osoby), či jeho pozostatky (v prípade osoby pokrstenej), nedokáže jasne a správne určiť, čo je dobré a čo zlé vzhľadom na nadprirodzený cieľ. Potrebuje preto pomoc, niekoho, kto ľudský rozum privedie k pravde a naučí ho rozlišovať a zároveň posilní vôľu.

Práve túto úlohu má Cirkev na základe poverenia Ježiša Krista. Vnáša zároveň morálny nárok, ktorého následkom je potom prospešný morálny nátlak. Takýto nátlak je pozitívny, pretože bez neho človek žije v temnote bludov a nízkych vášní. Poznanie zjavenej Božej pravdy a podriadenie sa jej zo strany človeka neznamena neslobodu. Pretože základom slobody nie je možnosť vybrať si medzi dvoma rozdielnymi názormi, ale vybrať si to, čo je skutočne pravdivé a dobré, zotrvať u tohto a nikdy to nestratiť. Charakterom pravej slobody je teda nemožnosť zmeniť zotrvanie rozumu a vôle pri opravdivom dobre.

Liberáli však prekrúcajú pojem slobody, vyhlasujú ho za absolútnu hodnotu a tým nerešpektujú realitu. Podľa liberálneho konceptu je naopak slobodný náš rozum v tom, čo bude poznávať a či to bude poznávať. Slobodná je aj vôľa, ktorá sa môže, no nemusí pre niečo rozhodnúť. Neexistuje žiaden nátlak, ktorý by túto slobodu mal donútiť rozhodnúť sa. Akýkoľvek je totiž neprijateľný, je útokom na zvrchovanú slobodu a treba ho odmietnuť, a to vyviera z druhého pohľadu na túto otázku.

Cirkev túto podobu slobody vždy kritizovala a odmietala, nakoľko protirečí ako zdravému rozumu, tak aj Božiemu zjaveniu. *„Ale smrť duše je horšia ako sloboda v omyle,“ povedal by sv. Augustín. Ak sa povolia opraty udržiavajúce ľudstvo na chodníkoch pravdy, lebo aj bez toho majú ľudia sklon k zlému, potom je naozaj otvorená „bezodná jama“, z ktorej videl sv. Ján vychádzať dym*

zatemňujúci slnko a z toho dymu vychádzajúce kobyľky na celú krajinu. Odtiaľ prichádza táto zvrátenosť myslí, odtiaľ skaza mládeže, odtiaľ to, že sa medzi ľuďmi pohŕda posvätnými vecami a svätými zákonmi, jedným slovom odtiaľ pochádza aj ten mor, ktorý je viac smrteľný pre štát ako akýkoľvek iný.“

Cirkev tiež odmietala slobodu tlače, pretože išlo o veľké ohrozenie pre ľud, ktorý často nevie rozlišovať. Z dnešného pohľadu sa môže zdať toto tvrdenie skôr smiešne, no musíme uvážiť, že aj dnes si ľudia osvojujú rôzne mylné a bludné názory, zostávajú v nich a zaťato ich bránia a pretože si užívajú liberálnu slobodu, neprijímajú žiadnu autoritu, ktorá by rozhodla a usmernila ich. Cirkev ako dobrá matka toto nemohla pripustiť a preto neschvaľovala takúto slobodu. Pápež sa napokon odvoláva na apoštolské korene tejto skutočnosti:

*„Cirkev vždy podnikala kroky na zničenie epidémie zlých kníh. Toto bolo skutočnosťou aj v apoštolských časoch, veď čítame, že **apoštoli sami spálili veľké množstvo kníh.**“ (porov. Sk 19,19)*

Gregor XVI.

zdroj: wikimedia commons

Pápež hovorí o svetskej vláde, ktorej autorita a potreba nemôže byť spochybnená, nakoľko tkvie v Božom ustanovení. Navyše, moderný koncept štátu, ktorý je postavený na odmietnutom koncepte slobody, odporuje ako prirodzenému, tak Božskému právu. Pápež nehovorí, že nie je možné zvrhnúť panovníka, knieža, či celý politický systém. Hovorí len toľko, že dôvodom k tomu nemôže byť len to, že niekto chce nastoliť vládu liberálnu, ktorá nie je postavená na autorite Boha, ale na autorite človeka a pozemských inštitúcií.

„Kresťanskí bojovníci slúžili pohanskému cisárovi, keď však išlo o vec Kristovu, neuznávali nikoho iného, ako Toho, ktorý je na nebesiach. Rozoznávali Pána večného od pána pozemského a predsa, z vôle večného Pána, boli poddaní aj pánovi pozemskému.“

Liberálny štát, ktorý nerozoznáva pravdu od klamstva, ihneď zasiahne do slobody Cirkvi ohlasovať evanjelium. Odlukou Cirkvi od štátu, ktorá sa dostaví ako plod indiferentizmu, sa nemyslí len finančná odluka, teda aby si Cirkev financovala svoj chod sama. To je dnešný, moderný pohľad, ktorý nezodpovedá pôvodnému úmyslu. Pôvodne išlo o to, že štát podriadil Cirkev svojej kontrole. Aby to bolo možné, zväčša

jej uprel právo zriaďovať školy a vyučovať a tiež jej odňal majetok. Preto Cirkev takúto odluku vždy odmietala.

„Nemôžeme ani predvídať šťastnejšie časy pre náboženstvo a ani pre vlády krajín z plánov tých, ktorí vehementne túžia oddeliť Cirkev od štátu a prelomiť vzájomnú zhodu medzi časnou svetskou autoritou a duchovnou mocou. Je zrejmé, že milovníci nehanebnej slobody sa tejto jednoty štátu a Cirkvi, po celé veky prospešnej pre ľud, tak obávajú.“

Záverečné zhrnutie

Ak by sme pozerali a posudzovali výpovede encykliky z dnešného hľadiska, teda z hľadiska ľudí žijúcich v liberálnom štáte a chápujúcich liberálnym spôsobom, prišli by sme k záveru, že všetky tieto doktrínálne výpovede sú mylné a treba ich opraviť. To sa napokon aj stalo, pretože presne to, čo po stáročia pápeži odsudzovali ako bludné, sa zrazu prijíma a tvrdí sa, že ide o legitímnu zmenu.

Skúsme na teoretickej rovine priznať, že sa pápeži v predložených otázkach mýlili, či, aby sme zachránili ich reputáciu, povedzme, že išlo o výpovede obmedzené určitou epochou a stavom ľudstva. Zmena týchto postulátov by teda logicky mala priniesť hojné ovocie radostného rozvoja katolíckej viery a nárast počtu veriacich.

K tejto zmene došlo skrze II. vatikánsky koncil a najmä pokoncilové obdobie. Napriek týmto zmenám sa nijaká výraznejšia obroda celej Cirkvi nedostavila. Skôr naopak. Dôsledkom je to, že katolícka viera sa nestala žiadnym základom pre obnovu štátov. Štáty stavajú na liberalizme, ba na bezuzdnom demokratizme, a pretože sa Cirkev zriekla svojho vplyvu na štát, práve skrze štátne authority sa dnes šíria tie najhoršie omyly a morálne zlá, ktoré sa vyhlasujú za prejav slobody. Rovnako dosiahol svoj vrchol odsúdený indiferentizmus, ktorý sa stal základom modernej štátnosti, a ktorý je paradoxne, vlastne akýmsi novým, sekulárnym náboženstvom.

Otázka slobody svedomia zdegenerovala dnes v absolútny antropocentrizmus, keď sa sám človek vyhlásil za boha a jediného skutočného vládcu sveta. Z tohto pramení súdobý relativizmus, pretože „každý má svoju pravdu“ a Cirkev sa dnes hrá skôr na milú spoločníčku, než by bola skutočne „*mater et magistra*“ (matkou a učiteľkou). Všade vládne bezuzdná kultúra dialógu, hľadania pravdy v diskusii, no nikto nenačúva tomu, čo Boh zjavil a čo Cirkev ako taká po celé stáročia podávala skrze svoju Tradíciu. Hlavným určujúcim sú dnes rôzne teologické mienky a výklady, nie nemenná vierouka a morálka. Práve skrze tieto neutíchajúce teologické dišputy zaniká pravda viery a veriaci je ponechaný napospas „vlkom“ modernej novopohanskej kultúry.

Záverom teda zostáva pýtať sa, čo je protielikom na dnešnú krízu viery. Je ňou v prvom rade poznanie zjavenej pravdy ako ju podávajú výroky nemenného Magistéria Cirkvi a pochopenie dôvodu týchto výpovedí. Napokon je to prakticky žitý duchovný život – život milosti. Iné nehovorí ani Gregor XVI. v *Mirari vos*.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/zabudnute-encykliky-gregor-xvi-a-jeho-mirari-vos-arbiramur/>